

Läti Konstitutsioonikohtu rahvusvaheline konverents
„Põhiseaduskohtu pädevus, selle piirid ja laiendamine“

25.–28. september 2013

Riia, Läti

Ants Kull tsiviilkolleegiumi esimees

Osalesin 25.09 kuni 28.09. Riias Läti Konstitutsioonikohtu korraldatud konverentsil „Põhiseaduskohtu pädevus, selle piirid ja laiendamine“. Konverentsile olid kutsutud, nagu Läti kolleegid ise väljendasid, naabrid ja lähedasemad sõbrad. Kokku oli osavõtjaid **17 riigist**. Lisaks osalesid konverentsil Euroopa Nõukogu Veneetsia Komisjoni ja Euroopa Inimõiguste Kohtu esindajad.

Konverentsi põhitähelepanu all oli konstitutsioonikohtute efektiivsuse tagamine olukorras, kus individuaalsete konstitutsiooniliste kaebuste arv kasvab aastast aastasse, konstitutsioonikohtute käsutuses olevad ressursid aga mitte. Kõlama jäi mõte, et muuta tuleb nende organite mentaalsust, kes saavad algetada abstraktset konstitutsioonilist kontrolli. Neil tuleb hakata rohkem mõtlema inimese peale ja olema aktivistlikumad. Selleläbi loodetavasti väheneb individuaalkaebuste arv. Tavakohtud teevad konstitutsioonilistes küsimustes liiga palju vigu. Tõsta tuleb kõigi kohtunike konstitutsioonilist teadlikkust ja õpetada neile rakendatavate normide konstitutsioonipärast sisustamist, normile konstitutsioonilise mõtte andmist.

Armeenia Konstitutsioonikohtu president kritiseeris riike, kus puudub täiemahuline individuaalse konstitutsioonilise kaebuse instituut, öeldes, et „sellises olukorras saab õigusriigist rääkida vaid kõnekäänuna“. Individuaalse konstitutsioonilise kaebeõiguse kaudu saab konstitutsioonikohtust lisaks seadusandliku ja täitevvõimu kontrollijast ka kohtuvõimu kontrollija. Konstitutsioonikohus kontrollib kohtute poolt seadustele antud tõlgenduste konstitutsioonile vastavust. Normi rakendamisel tuleb alati otsida selle konstitutsioonilist mõtet.

Leiti, et võimalikult palju konstitutsioonikohtu tegevust puudutavaid küsimusi tuleks katsuda reguleerida konstitutsioonis endas, et vältida konstitutsioonikohtuga seadusandluse kaudu manipuleerimist. Erinevate riikide sõnavõtjad tutvustasid abstraktse ja konkreetse konstitutsioonilise kontrolli mehhanisme oma jurisdiktsioonides.

Arutleti ka selle üle, kas konstitutsioonikohtul enesel on midagi võimalik ära teha, et enda efektiivsust tõsta. Näiteks kõlas mõte, et seadus peaks konstitutsioonikohtule andma laialdased alused enda töökoormuse reguleerimiseks. Konstitutsioonikohtu suhtes peaks kehtima organisatsioonilise eneseregulatsiooni põhimõte ning tal peaksid olema laialdased volitused asjade menetlemise üle otsustamisel. Efektiivsuse tõstmise reserve hulka leiti kuuluvat näiteks lahendite standardiseerimine, hoolikam nõunike valimine jt.

Puudutati ka traditsioonilisi teemasid nagu konstitutsioonikohtu ja ülemkohtu kompetentsi konfliktis n-ö normi lõplikul tõlgendamisel, inimõiguste rikkumise kompenseerimine, kohtukulude kokkuhoidmine, kohtuotsuste selgus ja arusaadavus jne.